

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Διάλεξη 02:

Ανάγκες, αγαθά, παραγωγή, συντελεστές παραγωγής, οικονομικό κύκλωμα, χρησιμότητα, συμπεριφορά καταναλωτή

11/10/2018

Επίκουρος Καθηγητής Δρ. Δημήτρης Καλλιώρας

η-ταχυδρομείο: dkallior@uth.gr

τηλέφωνο: 24210 74484

γραφείο: Γ23

μέρα και ώρες γραφείου: Πέμπτη, 08:00 - 10:00

Διδακτική Ομάδα

Καθηγήτρια Δρ. Μαρί Νοέλ Ντυκέν (mdyken@uth.gr)

Επίκουρος Καθηγητής Δρ. Δημήτρης Καλλιώρας (dkallior@uth.gr)

ΕΔιΠ Δρ. Μαρία Τσιάπα (mtsiapa@uth.gr)

Έννοια και διακρίσεις των αναγκών

-3-

- Ανάγκη (need / want) είναι το (δυσάρεστο) αίσθημα της έλλειψης το οποίο εκφράζεται με την προσπάθεια ικανοποίησής της.
- Βάσει του επιτακτικού της ικανοποίησής τους, οι ανάγκες διακρίνονται σε:
 - Φυσικές ή βιολογικές ή ανάγκες ύπαρξης.
 - Κοινωνικές ή ανάγκες πολιτισμού.
- Βάσει του τρόπου ικανοποίησής τους, οι ανάγκες διακρίνονται σε:
 - Ατομικές.
 - Συλλογικές.

Ιδιότητες των αναγκών

-4-

- Οι ανάγκες παρουσιάζουν τις ιδιότητες:
 - της εξέλιξης (evolution).
 - του πολλαπλασιασμού (multiplication).
 - του κορεσμού (saturation).
- Η εξέλιξη και ο πολλαπλασιασμός των αναγκών οφείλονται σε παράγοντες όπως η μόδα, η μίμηση, η διαφήμιση και η πρόοδος της τεχνολογίας.
- Ο κορεσμός των αναγκών είναι η πλήρης ικανοποίησή τους. Ανάλογα με το χρόνο επανεμφάνισης της ανάγκης ο κορεσμός είναι είτε προσωρινός είτε οριστικός. Σε κορεσμό υπόκεινται μόνο οι ατομικές ανάγκες. Οι συλλογικές ανάγκες δεν κορέννυνται.

Έννοια και διακρίσεις των (οικονομικών) αγαθών

-5-

- Αγαθά (goods) είναι τα μέσα που ικανοποιούν (άμεσα ή έμμεσα) την πλειονότητα των αναγκών.
- Τα αγαθά τα οποία βρίσκονται εν αφθονία και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ελεύθερα ονομάζονται ελεύθερα αγαθά (free goods).
- Τα αγαθά τα οποία προκύπτουν ως αποτέλεσμα της παραγωγικής διαδικασίας ονομάζονται οικονομικά αγαθά (economic goods). Τα οικονομικά αγαθά υπόκεινται στον περιορισμό της στενότητας και, ως εκ τούτου, η απόκτησή τους συνεπάγεται την καταβολή θυσίας (τιμή).
- Τα οικονομικά αγαθά διακρίνονται σε:
 - υλικά αγαθά και υπηρεσίες.
 - διαρκή και καταναλωτά.
 - κεφαλαιουχικά και καταναλωτικά.

Έννοια και διακρίσεις των καταναλωτικών αγαθών

-6-

- Τα καταναλωτικά αγαθά διακρίνονται (περαιτέρω), ανάλογα με το είδος της ανάγκης που ικανοποιούν, σε:
 - αγαθά πρώτης ανάγκης.
 - αγαθά πολυτελείας.

Παραγωγική διαδικασία και τομείς παραγωγής

-7-

- Παραγωγή (production) είναι η διαδικασία μετατροπής των παραγωγικών συντελεστών (συντελεστών παραγωγής) (factors of production / production factors) σε οικονομικά αγαθά.
- Η παραγωγή των οικονομικών αγαθών διεξάγεται από τις επιχειρήσεις (enterprises / firms).
- Η διαδικασία της παραγωγής υποδιαιρείται σε τρεις βασικούς τομείς (sectors of production):
 - τον πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, κυνήγι, δασοκομία, εξόρυξη) (primary sector).
 - το δευτερογενή τομέα (βιοτεχνία, βιομηχανία, κατασκευές) (secondary sector).
 - τον τριτογενή τομέα (εμπόριο, υπηρεσίες) (tertiary sector).
- Οι τομείς της παραγωγής υποδιαιρούνται περαιτέρω σε κλάδους (branches of production).

Συντελεστές παραγωγής

-8-

- Παραγωγικοί συντελεστές / συντελεστές παραγωγής θεωρούνται τα μέσα (οι πόροι) που συντελούν στην παραγωγή των οικονομικών αγαθών.
- Παραγωγικοί συντελεστές:
 - φύση (ή έδαφος) (nature) (αμοιβή: έγγειος πρόσοδος / γαιοπρόσοδος).
 - εργασία (labor) (αμοιβή: μισθός).
 - κεφάλαιο (capital) (αμοιβή: τόκος).
 - επιχειρηματικότητα (entrepreneurship) (αμοιβή: κέρδος).
- ...
- Από οικονομικής άποψης, οι συντελεστές της παραγωγής παρουσιάζουν τρεις βασικές ιδιότητες:
 - βρίσκονται σε στενότητα ή ανεπάρκεια.
 - παρουσιάζουν εναλλακτικές χρήσεις.
 - δύνανται να υποκατασταθούν.

Δ. Καλλιώρας: Ανάγκες, αγαθά, παραγωγή...

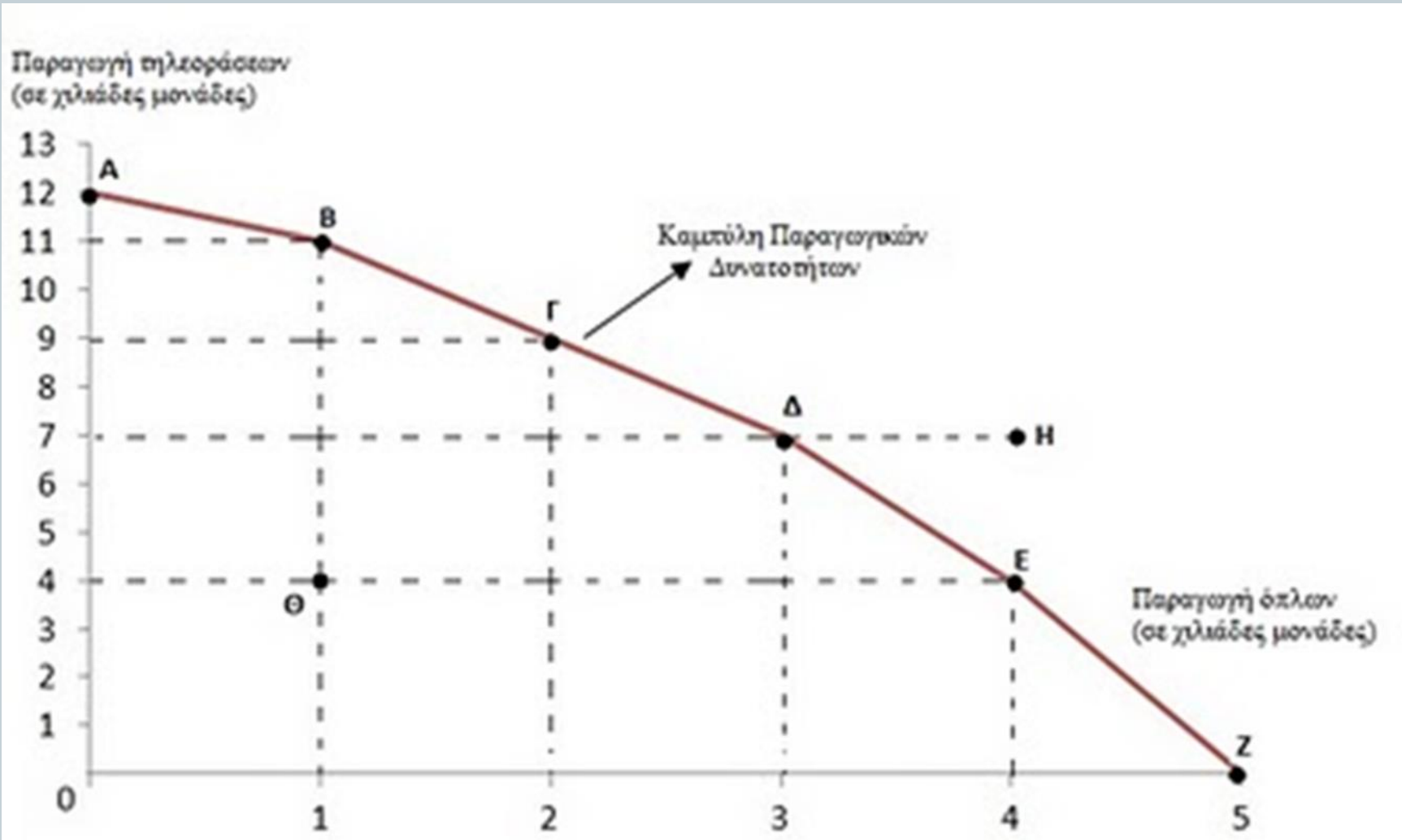
Παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας

-9-

- Όρια παραγωγικών δυνατοτήτων: όλοι οι δυνατοί συνδυασμοί ποσοτήτων αγαθών και υπηρεσιών που μπορούν να παραχθούν κάθε φορά από την πλήρη και την αποδοτική αξιοποίηση των παραγωγικών συντελεστών, με δεδομένη την τεχνολογία.
- Τα όρια των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας απεικονίζονται στην καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων (production possibilities curve):
 - Συνδυασμοί επί της καμπύλης: μέγιστοι δυνατοί συνδυασμοί.
 - Συνδυασμοί αριστερά της καμπύλης: δυνατοί συνδυασμοί αλλά όχι μέγιστοι.
 - Συνδυασμοί δεξιά της καμπύλης: μη δυνατοί συνδυασμοί (με την υπάρχουσα ποσότητα παραγωγικών συντελεστών και την υφιστάμενη τεχνολογία).
- Το σημείο επί της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων το οποίο τελικά θα επιλεγεί καθορίζεται από τις προτιμήσεις των καταναλωτών.

Καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων

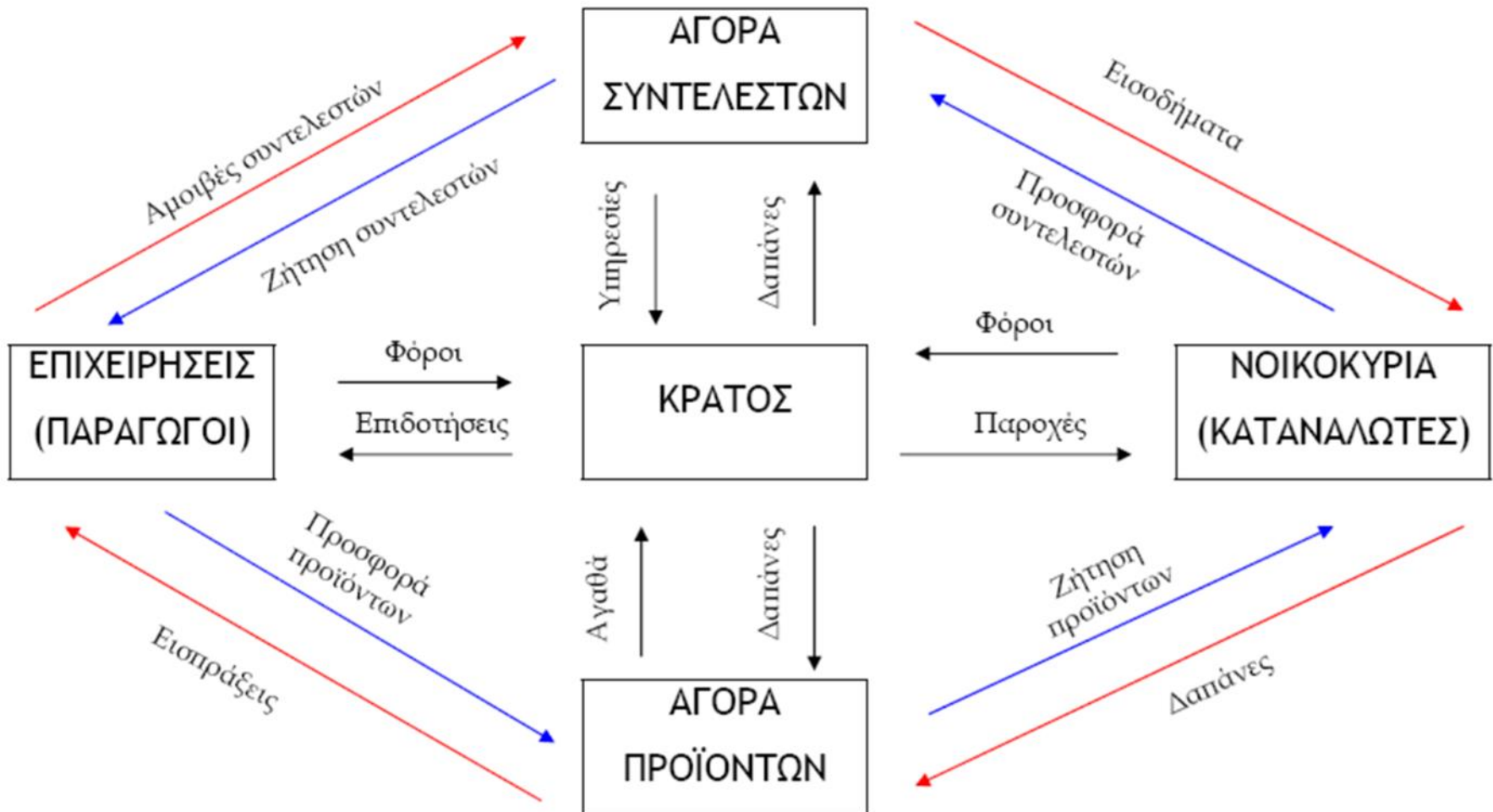
-10-

Δ. Καλλιώρας: Ανάγκες, αγαθά, παραγωγή...

Οικονομικό κύκλωμα μιας μικτής οικονομίας (υπεραπλουστευμένη μορφή)

-11-

Κόστος ευκαιρίας

-12-

- Κόστος ευκαιρίας (εναλλακτικό κόστος) (opportunity cost) ενός αγαθού καλείται η ποσότητα ενός άλλου αγαθού το οποίο πρέπει να θυσιαστεί προκειμένου να παραχθεί μία επιπλέον μονάδα του συγκεκριμένου αγαθού.
- Προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη αποδοτικότητα πρέπει πρώτα να αποδεσμεύονται οι πιο κατάλληλοι παραγωγικοί συντελεστές.
- Η κοίλη καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας απεικονίζει αυξανόμενα κόστη ευκαιρίας. Η ευθεία γραμμή παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας απεικονίζει σταθερά κόστη ευκαιρίας.

Εναλλακτικές δυνατότητες παραγωγής

-13-

Εναλλακτικές δυνατότητες παραγωγής:

Είδος προϊόντων	A	B	Γ	Δ	Ε	Z
Τηλεοράσεις	12	11	9	7	4	0
Όπλα	0	1	2	3	4	5
Θυσία τηλεοράσεων για κάθε πρόσθετη μονάδα όπλων		1	2	2	3	4
Θυσία όπλων για κάθε πρόσθετη μονάδα τηλεοράσεων		1	1/2	1/2	1/3	1/4

Έννοια της χρησιμότητας

-14-

- Η κατανάλωση ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας προσφέρει στον καταναλωτή χρησιμότητα (ικανοποίηση) (utility).
 - Συνολική χρησιμότητα (total utility) καλείται η συνολική ικανοποίηση που αισθάνεται ο καταναλωτής από τη χρησιμοποίηση ενός συνόλου μονάδων του αγαθού, σε ορισμένο χρόνο.
 - Οριακή χρησιμότητα (marginal utility) καλείται η πρόσθετη ικανοποίηση που αισθάνεται ο καταναλωτής από τη χρησιμοποίηση μιας επιπλέον μονάδας του αγαθού.
- $MU = \Delta TU / \Delta Q$, MU = οριακή χρησιμότητα, ΔTU = μεταβολή συνολικής χρησιμότητας, ΔQ = μεταβολή ποσότητας αγαθού

Διακρίσεις της χρησιμότητας

-15-

- Σύμφωνα με τη θεωρία της απόλυτης χρησιμότητας (cardinal utility theory) η χρησιμότητα μπορεί να μετρηθεί. Η μέτρηση γίνεται σε πλασματικές μονάδες οι οποίες ονομάζονται χρησιμομονάδες (util).
- Σύμφωνα με τη θεωρία της τακτικής χρησιμότητας (ordinal utility theory) δεν απαιτείται η μέτρηση της χρησιμότητας εφόσον δεν δυσχεραίνεται η σύγκριση και η ιεράρχηση των αγαθών.
- Σε κάθε περίπτωση, ο καταναλωτής θα πρέπει να συμπεριφέρεται ορθολογικά (rational), γεγονός το οποίο προϋποθέτει την ακριβή και την πλήρη γνώση όλων των πληροφοριών που σχετίζονται με τις καταναλωτικές αποφάσεις.

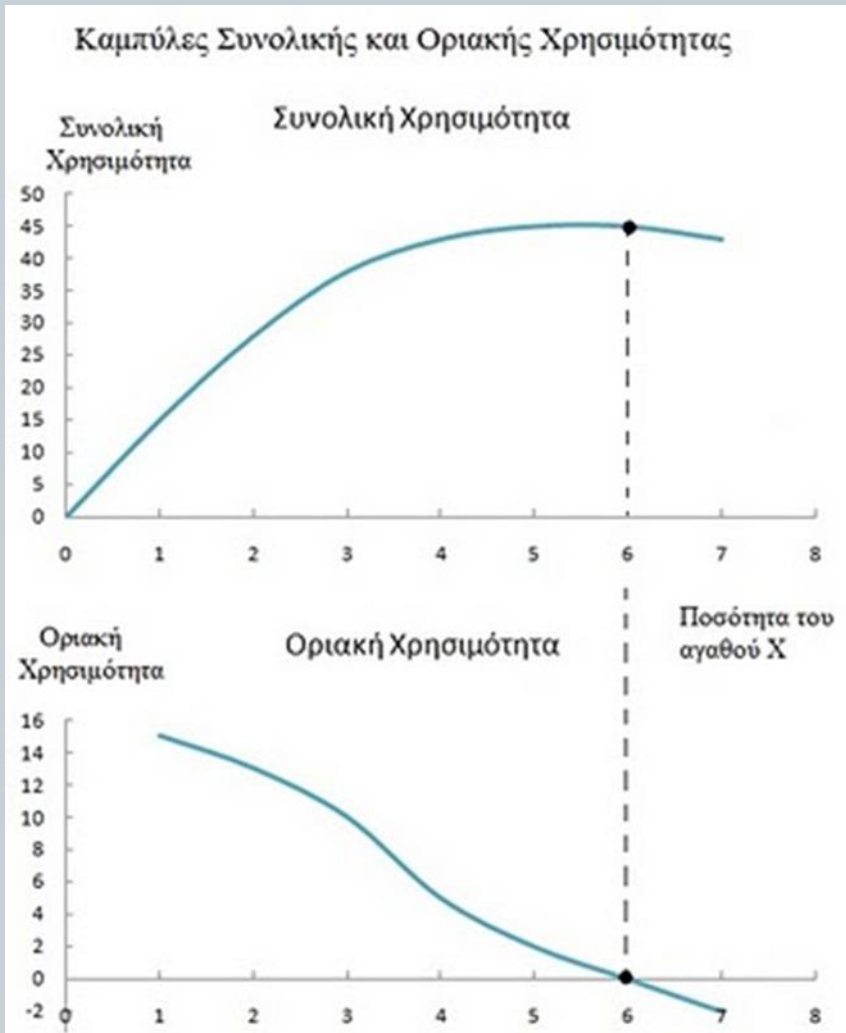
Διακρίσεις της χρησιμότητας

-16-

- Νόμος της φθίνουσας οριακής χρησιμότητας (law of diminishing marginal utility):
 - Η συνολική χρησιμότητα που αποκομίζει ο καταναλωτής από την κατανάλωση ενός αγαθού αυξάνεται καθώς αυξάνεται η ποσότητα του αγαθού που καταναλώνεται. Η τάση αυτή διαρκεί μέχρι την εμφάνιση του αισθήματος του κορεσμού της ανάγκης. Κατόπιν, η συνολική χρησιμότητα ακολουθεί πτωτική πορεία. Η οριακή χρησιμότητα που αποκομίζει ο καταναλωτής από την κατανάλωση μιας επιπρόσθετης μονάδας ενός αγαθού μειώνεται καθώς αυξάνεται η ποσότητα του αγαθού που καταναλώνεται. Όταν εμφανιστεί το αίσθημα του κορεσμού της ανάγκης η οριακή χρησιμότητα μηδενίζεται. Κατόπιν, η οριακή χρησιμότητα γίνεται αρνητική (δυσαρέσκεια).

Καμπύλες χρησιμότητας

-17-

Δ. Καλλιώρας: Ανάγκες, αγαθά, παραγωγή...

Εύρεση του σημείου κορεσμού

-18-

Συνολική και οριακή χρησιμότητα από την κατανάλωση του προϊόντος X

Μονάδες του X που καταναλώνονται κατά χρονική περίοδο	Συνολική Χρησιμότητα	Οριακή Χρησιμότητα
0	0	0
1	15	15
2	28	13
3	38	10
4	43	5
5	45	2
6	45	0
7	43	-2

Δ. Καλλιώρας: Ανάγκες, αγαθά, παραγωγή...

Επιλογή αγαθών βάσει της χρησιμότητας και της τιμής

-19-

- Αν το χοιρινό κρέας προσφέρει διπλάσια ικανοποίηση απ' όση το κοτόπουλο αλλά η τιμή του είναι πενταπλάσια, ποιο από τα δύο αγαθά θα επέλεγε να καταναλώσει ένας ορθολογικός καταναλωτής;
- Η επιλογή αγαθών είναι αποτέλεσμα της σύγκρισης των λόγων της οριακής χρησιμότητας προς την τιμή.

Το παράδοξο της φειδούς

-20-

- Γιατί το νερό είναι (τόσο) φθηνό ενώ με τα διαμάντια συμβαίνει το αντίστροφο;

Δ. Καλλιώρας: Ανάγκες, αγαθά, παραγωγή...

Επιλογή αγαθών βάσει του εισοδηματικού περιορισμού

-21-

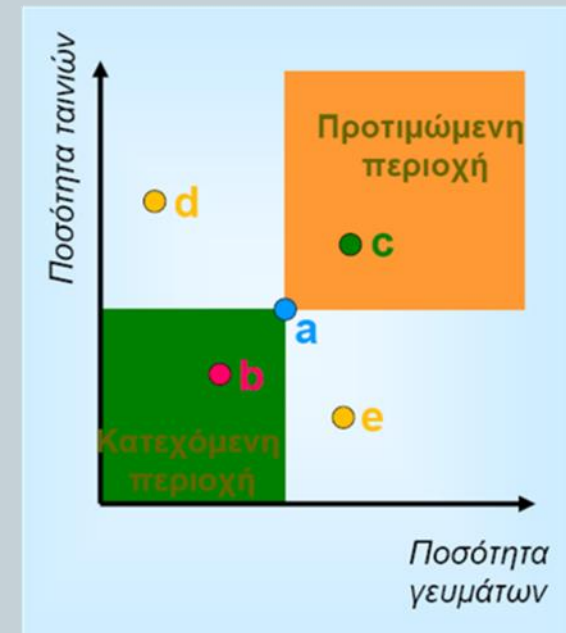
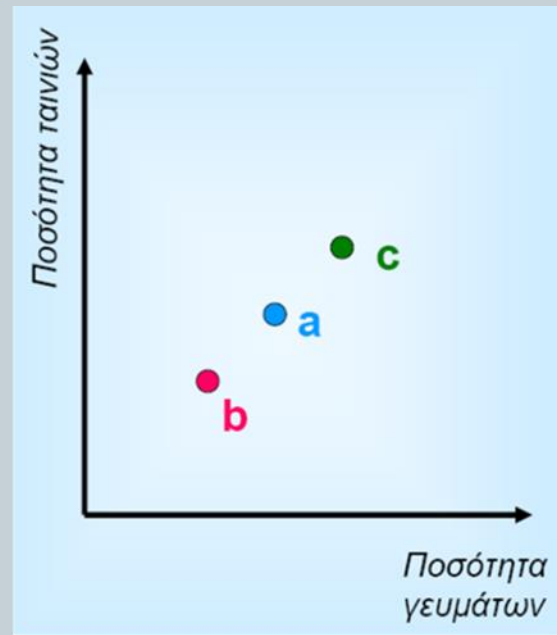
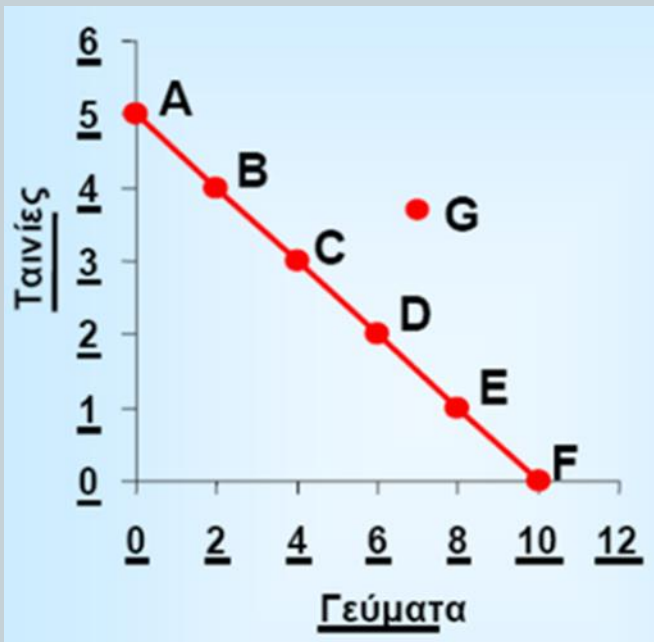
- Το εισόδημα και οι τιμές καθορίζουν τους συνδυασμούς των αγαθών που είναι σε θέση να αγοράσει ο καταναλωτής.
- Η γραμμή εισοδηματικού περιορισμού διαχωρίζει τους εφικτούς από τους μη εφικτούς συνδυασμούς.

Εισόδημα, τιμή, προτιμήσεις

-22-

- Έστω ότι το διαθέσιμο εισόδημα είναι 50 ευρώ.
- Έστω ότι η τιμή του γεύματος είναι 5 ευρώ και της ταινίας είναι 10 ευρώ.
- Έστω ότι ο καταναλωτής προτιμά το περισσότερο από το λιγότερο.

Καταστάσεις αδιαφορίας

-23-

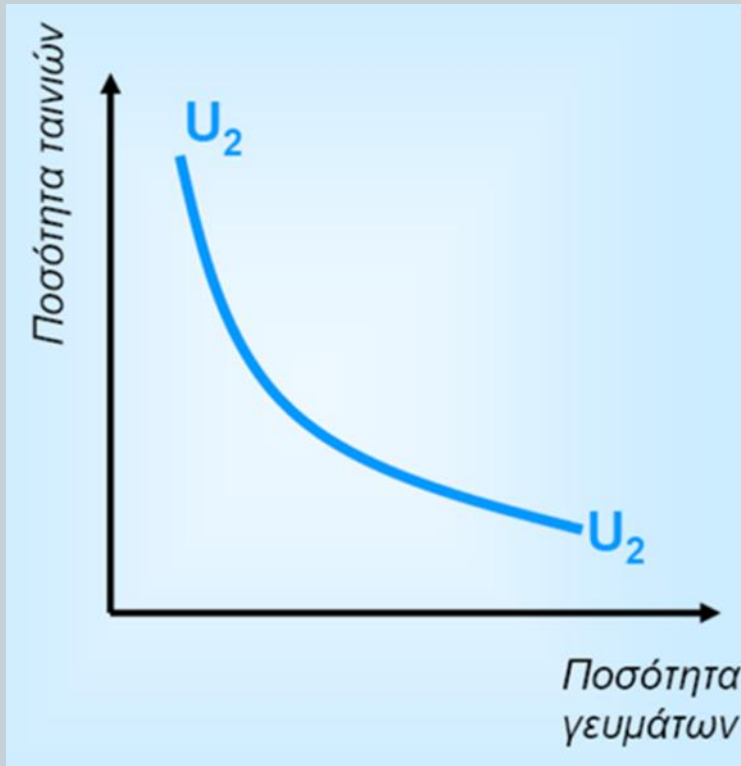
- Έστω ένας καταναλωτής ο οποίος καταναλώνει μόνο γεύματα και (βλέπει) ταινίες.
- Είναι πολύ πιθανό ο καταναλωτής να δηλώσει αδιαφορία μεταξύ κάποιων από τους πιθανούς συνδυασμούς (π.χ. μπορεί να αδιαφορεί για το αν θα καταναλώσει 2 γεύματα και 3 ταινίες ή 3 γεύματα και 2 ταινίες).
- Η αδιαφορία του καταναλωτή για την επιλογή μεταξύ κάποιων συνδυασμών οφείλεται στο ότι αντλεί την ίδια χρησιμότητα από τον καθένα από αυτούς.

Καμπύλη αδιαφορίας

-24-

- Καμπύλη αδιαφορίας (indifference curve) αποκαλείται ο γεωμετρικός τόπος των σημείων που απεικονίζουν συνδυασμούς αγαθών μεταξύ των οποίων ο καταναλωτής είναι αδιάφορος ως προς το ποιόν από αυτούς θα επιλέξει.

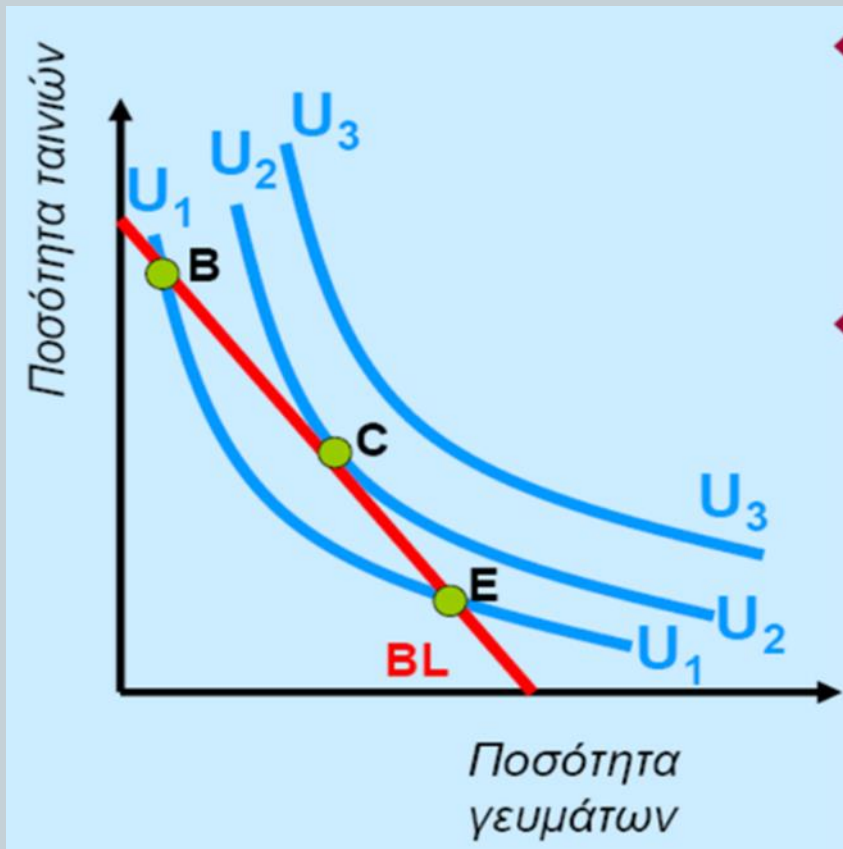

Δ. Καλλιώρας: Ανάγκες, αγαθά, παραγωγή...

Καμπύλη αδιαφορίας, εισοδηματικός περιορισμός και μεγιστοποίηση της χρησιμότητας

-25-

- Το σημείο στο οποίο η χρησιμότητα είναι εφικτό να μεγιστοποιηθεί βρίσκεται αν συνδυάσουμε τις καμπύλες αδιαφορίας με τη γραμμή του εισοδηματικού περιορισμού.

Η παρουσίαση συμπληρώνει και δεν υποκαθιστά τα προτεινόμενα συγγράμματα.

